

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 1131740/2

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים לפני כבוד הדיינים:

הרב דוד ברוך לאו – נשיא, הרב אליעזר איגרא, הרב מיכאל עמוס

המערער: פלוני (ע"י ב"כ טו"ר משה מיטלמן)

נגד

המשיבה: פלונית (ע"י ב"כ עו"ד אילן תמאם)

הנדון: 'טענת ברי' הנצרכת לחיוב שבועה; שבועת היסת מעין שבועת השותפין בטענת שמא; גדרי 'הילך' וטענה בדבר שבמידה; פשרה בחיוב שבועה

פסק דין

לפנינו ערעור של [פלוני] (להלן: "המערער") על החלטת בית הדין האזורי בנתניה מיום כ"ג באב תשפ"א (1.8.2021) שבה נדחתה תביעתו של המערער להשבת חצי מערך המטלטלים שהיו בדירת המגורים המשותפת שלו ושל המשיבה [פלונית] (להלן: "המשיבה").

הטענות העיקריות שעליהן מבוסס הערעור הן:

א. המערער ביטח את תכולת הדירה בשנה האחרונה לשהותו בדירה בסכום של כ-680,000 ש"ח, ולא מתקבל על הדעת שאדם ישלם פוליסת ביטוח בסך אלפי שקלים כדי לבטח חפצים שאינם קיימים במציאות.

ב. לגבי קביעת בית הדין שבפוליסה נרשם שהערך של תכולת הדירה אינו אלא כ-565,000 ש"ח טוען המערער שהסכום הנ"ל אינו כולל את ערכם של התכשיטים ומכשירי החשמל המוזכרים בפוליסה ועם חפצים אלו השווי הכולל של תכולת הדירה הוא כ-680,000 ש"ח כטענתו.

ג. המערער לא לקח שום חפצים בעלי ערך מהדירה, מלבד חפציו האישיים, מאחר שבכל הביקורים שלו בדירה הוא היה מלווה בשוטרים ונמנע ממנו לקחת שום דבר מלבד אותם חפצים.

ד. בהתאם לזה טוען המערער שהואיל ובזמן עזיבתו את הדירה היו בה חפצים בשווי סכום זה ואילו כעת אין בה אלא חפצים בשווי נמוך בהרבה, אין מנוס מלהניח שהמשיבה, שהתגוררה לבדה בדירה, גנבה ממנו את החפצים. לכן הוא תובע את השווי של מחצית מהחפצים שנעלמו, לטענתו, מן הדירה.

דיון

סכום התביעה

טענת המערער שהערך של תכולת הדירה בפוליסה אינו כולל את התכשיטים ומכשירי החשמל שהוזכרו בפוליסה אינה מתקבלת. מלשון הפוליסה נראה בבירור ששווי התכולה וסכום הביטוח

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

(שהשתנה משנה לשנה, כנראה מסיבות של הצמדה למדד וכדומה) כולל את התכשיטים והמכשירים האלקטרוניים המוזכרים בהמשך, ולא שהם מבוטחים בנפרד, וכמו שנכתב בפוליסה בפירושו: "התכולה כוללת [...]"

הואיל וטענות המערער עצמו מבוססות בעיקר על הערכת השווי של התכולה בפוליסת הביטוח שנעשתה על ידו, אין להתייחס בתביעה זו אלא לסכום המפורש בפוליסה בלבד. לכן התביעה שעליה יש לדון בתיק זה היא תביעה בסך של 565,000 ש"ח, שהוא הסכום האחרון שבוטח.

לגבי החפצים שנשארו בדירה אין להתייחס אלא להפרש שבין השווי של החפצים שהיו בדירה לבין שוויים של החפצים שנשארו בה כיום – לפי ערכם בזמן עזיבת המערער את הדירה, שהרי עיקר טענתו של המערער היא שהאישה גנבה את החפצים שהיו שייכים לשניהם. לא נטען שנוצר פחת בחפצים שנשארו בפשיעתה, לכן פחת זה אינו נכלל בתביעה ותביעת הגניבה אינה אלא על ההפרש שבין שווי החפצים שהיו בדירה, לטענתו, בזמן שהוא נאלץ לעזוב את הדירה, לבין שוויים של החפצים שנותרו כיום בדירה לפי ערכם באותו יום.

שבועת היסת – גדרי 'טענת ברי' הנצרכת לה וישומם בנדוננו

החלטת בית הדין שהמשיבה פטורה אף משבועת היסת אינה נראית לעניות דעתי, ובעניין זה יש לקבל את טענת המערער שהאישה חייבת שבועה זו. זאת משום שטענת המערער היא טענת 'ברי' לכל דבר, שהרי המשיבה לא טענה בשום שלב שחפצים כלשהם נגנבו מהדירה על ידי גורם שלישי, וכמובן לא הוגשה על ידה תלונה למשטרה על גנבה כזו – טענותיה העיקריות הן שהיא לא לקחה כלום, שמלכתחילה לא נראה לה שהיו חפצים בשווי שטוען המערער והביטוח נעשה בלי ידיעתה ושאת כל החפצים יקרי הערך שהיו מלבד אלו שנשארו בדירה לקח המערער עצמו, דהיינו שלטענתה מלכתחילה לא היו בדירה חפצים בשווי הנזכר אלא בשווי נמוך מהנטען ושגם את מה שהיה לקח המערער.

נגד שתי טענות אלו טוען המערער טענת 'ברי' גמורה, שהרי הוא טוען בבירור שהשווי של החפצים היה לפחות בסכום הנ"ל, וכמו כן הוא טוען 'ברי' שהוא לא לקח חפצים בעלי ערך משמעותי מלבד חפציו האישיים. ופשוט לכאורה שבאופן כזה נחשב שטוען 'ברי' שהמשיבה גזלה את החפצים שלו שהיו בדירה וכעת אינם נמצאים בה.

ואין לדמות טענה כזו למבואר בש"ך (סימן עה ס"ק סג), שהובא בפסק הדין של בית הדין קמא, שכאשר אין לתובע אלא טענה המבוססת על שיש רגליים לדבר אין להשביע את הנתבע:

וכהאי גוונא כתב הרמב"ם פרק א מטוען [הלכה ז] וזו לשונו:

אין משביעין היסת על טענת ספק [כו'] כיצד? "כמדומה [כו']"; "דבר פלוני נגנב ממני ולא היה שם אלא אתה, קרוב בעיני שאתה גנבתו"; "חשבתי מעות ומצאתי חסר, שמא אתה הטעיתני בחשבון". והנתבע אומר "אין לך בידי כלום" – הרי זה פטור אף משבועת היסת, וכן כל כיוצא בזה.

עד כאן לשונו. ונראה דדברים אלו תלויים בראות עיני הדיין, כשיראה שיש רגלים לדבר שזה מצאו, יוכל להשביעו היסת, שאולי אף הרמב"ם ופוסקים הנ"ל לא קאמרי אלא כשהתובע עצמו טוען שיש לו רגלים לדבר, אבל כשהבית דין רואים שיש רגלים לדבר – מודים. ותיבה פרוצה מיירי שהבית

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

דין רואים שתיבתו פרוצה ונראה להם רגלים לדבר, ואם כן הוא הדין בשאר דברים, כשהבית דין רואים שיש רגלים לדבר יכולים להשביעו היסט.

דברי הש"ך שם אמורים באופן שגם לפי דברי התובע באמת אין ידיעה ברורה שהנתבע גנב את החפץ אלא רגליים לדבר בלבד. מה שאין כן במקרה שלפנינו, שלפי דברי המערער ברור שהחפצים שהיו בדירה נעלמו, וכאמור המשיבה לא טענה בשום שלב שהם נגנבו בידי גורם שלישי, אלא שלא היו כלל חפצים בשווי כזה ושאת מה שהיה לקח המערער עצמו, פשוט לכאורה שיש כאן טענת 'ברי' גמורה, ומובן שאין צורך שהתובע יראה בעיניו שהנתבע גנב את חפציו, ובאופן שהם היו בידו ונעלמו – כל עוד אין הנתבע טוען שהחפצים נגנבו ממנו וכדומה, נחשב שהתובע טוען 'ברי'.

כל הנידונים בגמרא ובפוסקים בתביעת פיקדון נחשבים טענת 'ברי', ואין צורך לחשוש שאולי נגנבו החפצים מהשומר אלא אם הוא טוען כך. ואם כן פשוט שגם בנידון שלפנינו יש לראות בטענת המערער טענת 'ברי' גמורה.

כמדומה שאין צורך להביא ראיה לדברים פשוטים כאלו, ומכל מקום יש לציין לדברים דומים בש"ך שם: "וכן אם נפל שום דבר ממנו ולא היה שם רק אדם אחד – יכול להשביעו היסט, דזה הוי כטענת ברי, לפי שלא היה שם אחר כי אם הוא."

כל שכן שכך הדין לפי דרכו של הרדב"ז המובא בפתחי תשובה (שם ס"ק יח):

אולם בתשובת רדב"ז (חלק א סימן תלז) מישב דברי הרמב"ם באופן אחר, שכתב שלא כתב הרמב"ם ז"ל "וברי לי שאתה גנבתו", אלא "קרוב בעיני שאתה גנבתו":

טעמא דאמר "קרוב בעיני", אבל אם טען "ברי לי שאתה גנבתו" – משביעין אותו, אף על גב דאינו טוען שראה אותו שגנבו, מכל מקום כיון שטוען ברי משביעין אותו [כו].

עיינן שם. ולפי דבריו אפילו אם הבית דין אין יודעים את הרגלים לדבר רק שהוא טוען כך שברי לו מחמת הרגלים לדבר, משביעין אותו.

ומאחר שלשיטת הרדב"ז ודאי שיש חיוב שבועה, ומסתבר לומר שגם הש"ך יודה בזה, יש להכריע להלכה שיש בנידון שלפנינו חיוב שבועת היסט שמוטל על המשיבה.

בנוסף יש לדון גם על פי דברי הרמ"א (סימן עה סעיף יז) שהובאו בפסק הדין שכשיש רגליים לדבר אפשר להשביע אף ב'טענת שמא':

ויש אמרים דמשביעין היסט על טענת שמא כשיש רגלים לדבר, כגון שהיה שמעון בבית ראובן ומצא ראובן תיבתו פרוצה וניטל ממנה מה שהיה בתוכה והוא חושד שמעון – יכול להשביעו היסט (מרדכי פרק הדיינים ותשובת מיימוני סוף קנין סימן ו); וכן נראה לי להורות (צריך עיון דבתשובת מיימוני שם קאי אבא ליטול וכדלקמן סימן צא סעיף ג בהג"ה ואין עניינו לכאן, עיינן שם).

ואף שביאר הש"ך, כמו שמובא בפסק הדין, דהיינו דווקא באופן שיש רגליים לדבר לפי ראות עיני הדיין, יש מקום גדול לצדד שכאשר אדם עשה ביטוח לתכולת דירה בשווי גדול של החפצים, ומשום עבור הפוליסה סכום של אלפי שקלים לשנה, מסתבר שאכן היו חפצים בשווי כזה בדירה, ואם כן ייתכן בהחלט שיש כאן רגליים לדבר גם לפי ראות עיני הדיינים, אם כי דבר זה תלוי בטענת המערער שלא נכנס לבית לבדו, כנגד מה שנכתב בפסק הדין שהוא נכנס כמה פעמים לבדו – ולא הוברר בפסק הדין על מה הסתמכו בזה, ואילו היה הדין תלוי בזה היה ראוי לברר נושא זה.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

עוד יש לצרף קצת את דברי המהרי"ק שמביא הש"ך בסוף דבריו:

ובלאו הכי הא כתב מהרי"ק סוף שורש קפ"ו דיכול הדיין להשביעו במקום שאינו חייב שבועה מצד הדין אם עושה כדי לברר האמת, וכתבו הר"ב לעיל סימן ט"ו סעיף ד'.

אומנם צריך עיון אם באופן כזה אפשר לחייב את הנתבע לשלם חלק מהתביעה כפדיון השבועה, וייתכן שכוונת מהרי"ק אינה אלא לחייב שבועה ממש כדי לברר את העניין.

על כל פנים למעשה אין צורך לכל זה, כיוון שיש כאן 'טענת ברי' של המערער, ועל כן המשיבה חייבת להישבע שבועת היסת.

שבועת השותפים ושבועת היסת אף בטענת שמא כשהיא מעין שבועת השותפים

עוד יש לומר שגם אם נאמר שטענתו של המערער היא טענת שמא, יש בנידון שלפנינו חיוב של שבועת השותפים, כמבואר בשולחן ערוך (חושן משפט סימן צג סעיף א):

אלו נשבעים בטענת שמא: השותפים והאריסים ואפוטרופסים שמינו אותם בית דין על היתומים והאשה שהיא נושאת ונותנת בתוך הבית או שהושיבה בעלה חנונית וכן הבית שהוא נושא ונותן בענייני בעל הבית – כל אחד מאלו נשבע מדבריהם בנקיטת חפץ בטענת ספק, שמא גזל חבירו במשא ומתן, או שמא לא דקדק בחשבון שביניהם. ואין כל אחד מאלו נשבע בטענת ספק, עד שיחשוד המשביע אותן בשתי מעין כסף.

יש להוסיף לזה גם את דברי הט"ז (שם):

ונראה לי דהא דבעינן כאן ב' כסף הוא לענין שבועת המשנה, אבל היסת מיהו בעינן אפילו בטוענו פרוטה, דהיסת אין לו שיעור. וכי תימא דלא תיקנו כאן כיון דספק הוא תובעו – הא ליחא, דכיון שיש כח בספק זה להשביעו בנקיטת חפץ בדורות ראשונים שלא היה היסת, הוא הדין האידנא אחר תקנת היסת, דהווי ליה כטוענו ודאי, והיסת אין צריך שיעור.

וכן כתב גם בשו"ת רדב"ז (חלק ד סימן רב):

שבועת השותפין כעין דאורייתא תקנוה וגם היא בנקיטת חפץ, הילכך צריכה כפירת הטענה שתי כסף כרב וההודאה שוה פרוטה כעין של תורה. וכן כתב רש"י ז"ל: "שזה טוענו 'שמא עכבת משלי שתי כסף', וזה מודה לו במקצת, דקרובה היא לשבועה דאורייתא אלא שטענת שמא היא." עד כאן.

אבל האידנא לא נפקא מינה מידי, אחר שנתקנה שבועת היסת: אפילו טען "לא נשאר בידי כלום מן השותפות כלל" – משביעין אותו שבועת היסת. לא נפקא מינה אלא לאנקוטי חפצא. ואף על גב דשבועת היסת אינה באה אלא על טענת ברי – הני מילי בשאר טענות. אבל בשותפין וחברותיה שעיקרה אינה אלא על הספק – גם בשכופר בכל נשבע שבועת היסת עליה אפילו שהיא שמא, דאי לא תימא הכי כל שותף יקח מן השותפות, וחבירו אינו יכול לטוענו אלא שמא, וזה יכפור בכל והולך לו בלא שבועה. אלא ודאי כדאמרן.

היינו: לדעתם כשם שחייבו היסת בטענת ברי, כך חייבו היסת באותן טענות שיש בהן שבועת המשנה בטענת שמא, גם באופנים שמסיבה כלשהי לא נוהג החיוב בשבועת המשנה.

אומנם בפתחי תשובה (שם ס"ק ג) כתב שיש חולקים על דברי הט"ז הללו:

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועיין בספר שער משפט לקמן (ס"ק ד) שחולק עליו, דאישתמיט ליה דברי השולחן ערוך סימן ר"צ סעיף י"ט דבפחות משתי כסף אינו נשבע היסת אלא בטוען ודאי, עיין שם. אולם בתומים (ס"ק ג) הקשה גם כן על הט"ז מדברי השולחן ערוך סימן ר"צ הנ"ל, ואף על פי כן אינו מדחה לגמרי דברי הט"ז, ואדרבה הביא לו ראייה מדברי הראב"ד (גיטין כו ע"ב מדפי הרי"ף) שבטור סימן ר"צ סעיף כ"ה, ומסיים:

ולכן אף כי לדינא נראה דכנים דברי הט"ז, מכל מקום קשה לפסוק נגד השולחן ערוך דסימן ר"צ והרמ"א שלא הגיה שם כלום, אם לא כפי ראות עיני הדיין באומדנא.

עיין שם.

אבל נראה שיש בזה תוספת חשובה לבסס את חיובה של המשיבה להישבע שבועת היסת.

שבועת מודה במקצת – גזרי 'הילך' וטענה בדבר שבמידה, משקל ומניין

לעומת האמור, לגבי חיוב שבועת מודה במקצת נראה כהחלטת בית הדין קמא, שאין לחייב את המשיבה בשבועה זו.

ואומנם במה שנכתב בפסק הדין שהמשיבה נידונת כאומרת 'הילך' יש לפקפק, שאף לדעת הסוברים שהובאו בפסק הדין שהודאה במקצת בפיקדון הנמצא בביתו של הנפקד נחשבת אמירת 'הילך' משום שבכל מקום שהפיקדון נמצא הוא ברשות בעליו, מכל מקום אין זה אלא בפיקדון שהשומר מוכן ומזומן להחזירו למפקיד, וכמבואר במאירי (בבא מציעא ד ע"א):

'הילך' זה – פרשו בו רבים שהוא מוסרו עכשו, ומכל מקום חכמי הצרפתים פרשו: אף על פי שאינו נותנם לו עכשו אלא שאומר לו "לא הוצאתים, והם שלך בכל מקום שהן". וראיה לדבריהם ממה שאמרו למטה [ה ע"א] "חדא מתה בפשיעה [כו] דלאו 'הילך' הוא" – הא אלו לא מתה, אף על פי שאינו נותנה לו עכשו, אחר שהיא ברשותו – הילך הוא. ומכל מקום דוקא כל שהיא במקום שאם ירצה הלה לומר "הביאהו לי" לא יהא שום דבר המעכב, הא כל שיש עכוב בהבאתו – אין זה 'הילך'.

ויש לדון אם במקרה שלפנינו נחשב הדבר כיש "דבר המעכב" את הבאת החפצים שנתרו בבית.

עוד יש לדון על פי דברי נתיבות המשפט (סימן פז ס"ק א):

לכן נראה דדוקא בפיקדון הוי 'הילך' משום כל היכא דאיתא ברשותא דמרא איתא ופקדון ברשות בעלים קאי, אבל גזילה – אם תבעו שגזל ממנו שני כלים, והוא מודה באחד ועומד בביתו, לא הוי 'הילך', דגזילה לא קאי ברשותא דבעלים עד שעת השבה לפני בית דין, דהא בגזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולין להקדישו לפי שאינו ברשותו, וכיון דלאו ברשות בעלים קאי [...] לא הוי הילך.

ויש לדון אם שייך במקרה שלפנינו לומר ש'הפיקדון' נמצא ברשות בעליו בכל מקום שהוא, וייתכן שנידון זה דומה יותר לגזלה שאינה נמצאת ברשותו של הנגזל. ואף שכלפי החפצים שהמשיבה מודה בקיומם – גם לטענת המערער אין לדונה כגזלנית עליהם, שהרי היא טוענת שמשכימה להחזיר לו את כל מה שנמצא בדירה, מכל מקום ייתכן שאין לדון חפצים אלו כמצויים ברשות המערער.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ועוד שכפי שהובא בפסק הדין יש סוכרים שגם הודאה בפיקדון הנמצא בבית הנפקד אינה נידונת כאמירת 'הילך'. ויש להאריך בכל זה.

אך מכל מקום אין לחייב שבועת מודה במקצת מהתורה, משום שאין זו תביעה בדבר שבמידה או במניין או במשקל, וכמו שנפסק בשולחן ערוך (חושן משפט סימן פה סעיפים כג-כד):

אין מודה מקצת חייב עד שיטענונו דבר שבמדה ובמשקל ובמנין ויודה לו דבר שבמדה ובמשקל ובמנין. כיצד? אמר ליה "עשרה דינרין" או "כור תבואה" או "שני ליטראות משי" – "יש לי בידך", והלה משיבו "אין לך בידי אלא דינר" או "לתך" או "ליטרא".

אבל אמר ליה "כיס מלא מעות יש לי בידך", וזה משיבו "אין לך בידי אלא נ' דינרים"; או שתבעו מאה דינרים, וזה אומר "אין לך בידי אלא צרור שמסרת לי, ואיני יודע כמה הם כי לא מניתים, ומה שהנחת אתה נוטל" – פטור משבועה דאורייתא.

אמר ליה "בית מלא פירות יש לי בידך", וזה אומר "אין לך בידי אלא עשרה כורין"; או שטענו עשרה כורין וזה משיבו "איני יודע כמה הם כי לא מדדתים, ומה שהנחת אתה נוטל" – פטור.

במקרה שלפנינו הן טענת המערער הן טענת המשיבה אינן טענות בדבר שבמידה ובמשקל ובמניין, שהרי המערער מודה שאין לו ידיעה ברורה כמה חפצים היו בבית ומה היה שוויים, אלא שהוא טוען שהיו בו חפצים ששוויים לפחות כמו הערך הרשום בפוליסה, וכן המשיבה אינה טוענת דבר ברור אלא "מה שהנחת אתה נוטל". ומקרה זה דומה ממש לנידון המבואר בשולחן ערוך שם.

פשרה בחיוב שבועה

נמצא אפוא לפי האמור לעיל שהמשיבה חייבת שבועת היסת, ומסתבר שגם שבועת השותפין שהיא שבועת המשנה, ופטורה משבועת מודה במקצת.

במקרה כזה מנהג כל בתי הדין הוא לחייב שלישי מערך התביעה, וכמו שנכתב בשו"ת דברי מלכיאל (חלק ב סימן קלג):

ומה שנסתפק כבוד תורתו: אם סמכו על הדיין לפשר קרוב לדין, ועל פי דין תורה צריך הנתבע לישבע וליפטר – מה נקרא בזה קרוב לדין, ומה שכתב השבות יעקב דקרוב לדין היינו שליש פחות לא שייך כאן, דשם איירי בלא שבועה, והנה מנהג הדיינים הזקנים לתת בעד שבועה ערך שליש מכפי הטענה [...]

אומנם אין להשוות את כל הנידונים, שכאשר נראה לדיינים שאין בסיס מוצק לתביעה עליהם לפשר בפחות, ואילו כאשר נראה להם שאין ממש בדברי הנתבע עליהם לפשר ביותר, כמו שכתב בשו"ת דברי מלכיאל (שם):

והנה מאז ניתנה עלי משא ההוראה אני נוהג באופן כזה, דהנה בפשרה כזו יש שני דרכים:

הדרך האחד לשום כמה שוה השבועה לאיש זה, היינו כמה היה נותן כדי להיפטר ממנה, וזה תלוי בערך האיש המחויב השבועה ובערך השבועה, אם לפי אומדנא טענתו חזקה ויכול לישבע או לא.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והדרך השני לפי הענין כי לפעמים ניכר שהוא דין מרומה והתביעה אין בה ממש או להיפוך שהנתבע כופר בשקר. ובדין ההכרח לדון כפי טענות הבעלי דין, וכמו שכתבו הרמב"ם ובחושן משפט סימן ט"ו שבזמן הזה אסור לדון על פי אומדנא. אבל כשהדיין מפשר ביניהם – אסור לו לחייב את הזכאי באמת, ומוטל עליו לתת להתובע רק דבר מועט בעד תביעתו אם נראה לדיין שאין בה ממש, או אם דברי הנתבע אין בהם ממש – צריך לוותר לו רק דבר מועט מהתביעה.

ובכהאי גוונא שייך גם סברת הדרך הראשון כי כיון שהדיין מרגיש שהאמת עם התובע, אם כן הנתבע אין יכול לישבע השבועה המוטלת עליו כי תהא לשקר, ושפיר השבועה שוה הרבה, כי בעד כל הון אין ראוי שישבע איש לשקר ח"ו. ולזה באופן כזה בודאי צריך כל דיין ירא ה' לפשר על פי דרך השני.

וכן מבואר בשו"ת אגרות משה (חושן משפט חלק א סימן לב):

והנה אין אצלי ספרי רבותינו האחרונים לידע בברור מנהג דיינים לפשר, אם יש חלוק בין שבועה דנפטר לשבועה דנוטל, אבל כמדומני שנוהגין לפשר בנכוי שלישי בעד שבועה בין נפטר בין נוטל. אבל כיון שאין לזה מקור גדול מגמרא ופוסקים הראשונים – אין זה ענין מוחלט, והכל לפי ראות עיני הדיין כי לפעמים ניכר שאינו רוצה לישבע משום שהוא שקר, ובזה צריך לפשר ליתן יותר, ולפעמים ניכר שהתובע מאמין להנתבע אך רוצה להטיל עליו שבועה משום שיודע שלא ישבע ויתרצה להתפשר – בזה יש לפשר ליתן פחות. לכן תלוי בעיני הדיין, אבל אם לא ניכר כלום כמדומני שנוהגין בנכוי שלישי בעד שבועה בין נפטר בין נוטל.

בנידון שלפנינו מצד אחד תביעת המערער מבוססת על טענה סבירה מאוד, שאדם סביר אינו משלם פוליסה בסך אלפי שקלים בשנה על חפצים שאינם קיימים. גם טענתו שהוא לא לקח מהדירה אלא את חפציו האישיים נראית סבירה בהחלט לאור זאת שלא ידוע לנו על כניסה שלו לדירה בלא ליווי של שוטרים או נציג מטעמה של המשיבה, ולא ברור על מה מבוסס האמור בפסק הדין שהמערער נכנס לדירה כמה פעמים לבדו ושייתכן שבאותם פעמים לקח חלק מהחפצים יקרי הערך שהיו בדירה.

אולם מאידך גיסא, המערער לא הביא הערכת שמאי על שווי החפצים, וכמו כן בסעיף 69 לכתב הערעור מצוטטים דברי המערער שענה לשאלת בא כוח המשיבה: **"מי נתן להם הערכת שווי, אתה?"** תשובה: **"כן, אם הייתי מעריך פי עשר ככה זה היה."** (והבקשה שהגיש לתיקון פרוטוקול לא משנה את מהותם של הדברים.) לכן יש להתייחס לנידון כאילו ההערכה התבצעה על ידו.

לגבי הסתירות שמצא בית הדין בטענותיו של המערער, שעשויות לערער את אמינותו, נראה שצודקת טענת המערער שבית הדין התעלם מהסתירות הרבות בטענותיה של המשיבה, וכפי שמפורט באריכות בכתב הערעור. ולכן נראה שקשה לקבוע שאחד הצדדים אמין יותר מחברו, ולשניהם ישנה רמת אמינות דומה.

הלכך לא נותרו בפנינו אלא נתונים אלו, שהם הערכה עצמית של אדם את שווי החפצים שלו, המבוססת על הטענה שאין לו אינטרס להעריך את החפצים הללו ביותר משוויים, ולכל הפחות יש כאן טענת ברי' פשוטה בשווי של חצי מ-565,000 ש"ח, אלא שמאידך קשה לסמוך על הערכה כזו של אדם לא מקצועי, ולכן למרות כל הנסיבות הנ"ל נראה שאי אפשר לחייב יותר משליש.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

על פי האמור נראה שצריך לחייב את המשיבה, בתורת פשרה [שאפשר לחייב בה במקום השבועה], בשליש מערך התביעה דהיינו בשליש מסכום זה [של מחצית 565,000 ש"ח] בניכוי השווי של החפצים שנמצאים כעת בדירה, שיחולקו בין הצדדים, וכפי ערכם של אותם חפצים ביום שבו עזב המערער את הדירה, וכמו שהתבאר למעלה.

החלטה

הערעור מתקבל באופן חלקי, ועל המשיבה [פלונית] לשלם למערער [פלונית] שליש מערך התביעה, דהיינו [עקרונית] שליש מחצי הסכום שבין 565,000 ש"ח לבין השווי של החפצים שנשארו בדירה [כשוויים ביום עזיבת המערער את הדירה], שיחולקו בין הצדדים שווה בשווה.

את הערך של החפצים שנותרו בדירה לעניין החלטה זו ראוי היה שיקבע שמאי שיעריך את שווי החפצים ביום שבו עזב האיש את הדירה. אבל מכיוון שהדבר לא מעשי, שהרי גם השאלה איזה חפצים נותרו אז בדירה ומה היה שוויים שנויה במחלוקת בין הצדדים, וממילא אין אפשרות להעריך המצב והשווי באותו יום.

לאור זאת נראה לקבוע כי המשיבה תשלם למערער סך 120,000 ש"ח (חצי מ-565,000 = 282,500, שליש מתביעה זו = 94,166 + חלקו בסך המינימלי של החפצים שנותרו). סכום שישולם בתוך שלושים יום, והתיק ייסגר.

הרב דוד ברוך לאו – נשיא

א. נפסק כאמור.

ב. פסק הדין מותר בפרסום בהשמטת פרטי הצדדים.

ניתן ביום ח' בסיוון התשפ"ב (7.6.2022).

הרב מיכאל עמוס

הרב אליעזר איגרא

הרב דוד ברוך לאו – נשיא

עותק זה עשוי להכיל שינויי ותיקוני עריכה